

## A gödöllői állami fenyőfakisérleti telep.

(József főherczeg-telep.)

Irta: *Kovács Béla* m. kir. főerdész.

Azon ernyedetlen és áldásos tevékenység között, a melyet földmivelésügyi ministerünk tárczája minden ágazatának teljesítése érdekében egyaránt kifejt, megbecsülhetetlennek kell neveznünk azt a működését, hogy nem késett ezen ágazatokat kísérleti állomásokkal ellátni.

Megbecsülhetetlen ez azért, mert a rendszeres kísérletezés felkarolásában és ápolásában a földmivelésügy gyakorlati és tudományos értékű fejlődésének olyan garantiáját birjuk, a melyről számot adni kezdetben ugyan alig lehet, de a melyet már az alkotáskor mindenki érez és elismer, a ki látja, hogy a művelt nyugat műszaki és gazdasági gyors fejlődésének forrása a tudományok katedrális művelése mellett a jól szervezett s költségekben sem fukar szorgos kísérletezés, kutatás és vizsgálódás volt.

És ha e felfogás áll a földmivelésügy ágazataira, úgy első sorban áll az az erdészetre nézve, a mely par excellence gyakorlati tudomány lévén, főleg rendszeres kísérletezéssel — sokszor csak évtizedekre terjedő kísérletezéssel — fejleszthető.

A magyar erdészetet mély hálára kötelezte Darányi Ignác földmivelésügyi minister 1898-ban, midőn Selmezbányán az erdészeti akadémia mellé megalakította a m. kir. központi kísérleti állomást, s e hála érzetét növelte a mult évben, a midőn követve a fanevelés iránt szívében lakó s szerte az országban tettekkel gazdagon demonstrált szeretet érzetét és mérlegelve a németeknek, mint az erdészetben legelső nemzetnek a külföldi fenyő- és lombfák honosítása terén már is elért, alább érintett sikereit, elrendelte, hogy Gödöllőn, az ottani m. kir. erdőhivatal segélyével és központi vezetéssel, korona uradalmi területen külföldi fenyőfa-tenyésztési kísérleti telep létesíttessék.

Ezen, részben kész kísérleti telep Gödöllő községtől négy kilométernyire fekszik, szemben a gödöllői két tóval, az isaszegi fenyves és a budapest—hatvani vasutvonal mellett 318 k. hold kiterjedésű nagy területen, egy lankásan emelkedő s a vonatokról is messze áttekinthető oldalon, részben jobb minőségű, részben silány homok talajon, enyhe, nyílt vidéken.

Tőszomszédságában és közelében vannak a mult évben megnyitott m. kir. méhészeti gazdaság, a szintén új m. kir. baromfitenyésztő telep, egy most létésülő állami faiskola és egy zöldségkertészet.

Ezen kulturterületek és becses intézmények társaságában készül a magyar erdészeti első külföldi fatenyésztési telepe 1902-től kezdve az 1907-ik évig évenként 50—80 holdas részletekben és parkszerű kivitelben.

Célja e telepnek elsősorban az, hogy Magyarország fátlan Alföldjének befásításához honi fáinknál elégülékenyebb fánemeket nyerjünk nemcsak a lombosok, hanem a tűlevelűek között is, tehát hogy erdősítésének problémáját a lehetőség hátáráig előre vigyük; másodsor, hogy Gödöllő vidékét a honi fáknál értékesebb oly fánemekkel gyarapítsuk, a melyek vagy a fa minőségére, vagy a termett fa mennyiségére nézve hasznosabbak a mieinknél; harmadsor, hogy az országot ilyen kitűnő vagy kiváló fánemekkel közgazdasági és szépészeti szempontból ellássuk és gazdagítsuk.

A 318 holdból 1902-ben 50 hold erdősített be, a folyó évben 75 hold lesz beerdősítve.

A munka célja és jellege erdészeti. Ezért a németországi hasonló munkák eredményei nyomán s a helyi viszonyok figyelembe vételével gonddal megválasztott fánemeknek 2—4 éves csemetéi 1.50/0.75 m.-es elég sűrű erdősítési kötelékben kertészeti talaj megmunkálás nélkül megfelelő gödrökbe ültetnek el, fánemenként elegendően, kis részen elegendően is 0.5—4.0 k. hold kiterjedésű természetes alakzatokba. Az esztétikai szabályokat is figyelembe véve, ezen erdőcskének úgy helyezkednek egymás mellé, hogy azok szín- és alakkülömbözetei egymást és a telepnek képét eltéréseikkel és ellentéteikkel emeljék. A fánem-csoportosítás simul a talaj különféleségekhöz is.

Az ültetés utáni ápolás is erdészeti, t. i. csupán kapálásból vagy mezőgazdasági köztes használat útján való megmunkálásból és tisztántartásból áll.

A telepet a vadak károsításai ellen sodronyháló kerítés védi.

A fánemek közül a külföldi tűlevelűek lesznek legtöbb fajjal és nagyobb területen képviselve, de a kísérletezés hasonló gonddal terjed ki kisebb területen a külföldi lomblevelűekre is. Honi toboz-



termőink és lomblevelű fáink szintén ily módon és arányban a telep területének mintegy felét fogják a vidék és telep szépitése érdekében elfoglalni.

A külföldi fanemek csemetéi most még jőnevű német és franciaországi csemetekertekből szereztetnek be, de a gödöllői erdőhivatal e fanemeknek igen jó párisi cégtől szerzett magvait központi csemete kertjében az idén már oly mértékben veti, hogy az ültetéshez mielőbb sajátnevelésű csemetéi legyenek.

E magok jövőre a mariabrunni erdészeti kísérleti állomás által közvetlenül az anyaországokból Észak-Amerika belföldi államaiból, Japánból stb. fognak beszereztetni.

Idén a honosítási munka gondosan megválasztott 30-féle külföldi fenyő és 20-féle külföldi lomblevelű fanemmel folyik.

Ezekből a honiaknál kitünőbb 10 toboztermő és 8 lomblevelű fanemre dr. Schwappach az 1881. óta rendszeresen folytatott, az egész német birodalomra kiterjedő kísérletezések eredményei alapján kimondta már, hogy azok ott erdészeti czélokra alkalmasak és méltók.

Tekintve azonban azt, hogy hazánk flórája botanikusaink szerint sajátosságainál fogva Európa növényvilágának külön flóramegyéjét teszi; és mérlegelve fás növényzetére nézve azt a jelenséget, hogy az ákácza — mely Európába 1601-ben hozatott be — nálunk már teljesen honos és több mint 100,000 hold erdőt alkot, Németországban azonban erdészetiileg megfelelő mértékben még ma sem tenyésztek: semmi kétségünk az iránt, hogy hazánkban a külföldi fanemek honosításával a többi európai országoktól eltérő eredményekre fogunk jutni.

És ez okolja meg azt, hogy az eddig kiválasztott kísérleti fanemek is részben mások, mint nyugati szomszédainké, továbbá azt, hogy e kísérletek szükségesek hazánkban úgy Gödöllőn, mint az ország többi részein.

\* \* \*

Ezekben adva elő e telepnek képét, közérdekű rendeltetését és fejlődése irányát, büszke örömmel közöljük még, hogy Darányi minister a telep védurául a növényvilágnak lelkes és szakavatott ismerőjét nyerte meg, József főherczeg cs. és kir. Fenségét, a ki a külföldi fanemek honosítása terén az alocsuthi, margitszigeti és

főleg fumei gyönyörű parkjaiban maga is már rég óta a legjobb példával jár elő.

Azt hisszük, minden magyar ember hön kívánja szeretett főherczegének az Egek urától azt a kegyet, hogy zavartalan és örömteljes évekkel érje meg e telep árnyat adó nagyra fejlődését!

## Adalékok az ákácz ismeretéhez.

Irta: *Földes János.*

(Befejező közlemény.)

5. *Az ákáczfa virága.* Az ákácz a vitorlások érdekes osztályába tartozik. A levél hónaljából fakadó fehér, a vitorlán zöldesbe játszó hosszú kocsánon függő virágok lazán lelógó fehér fürtöt képeznek, mézre emlékeztető, átható kellemes illattal. Alig van virág, mely óvatos elhelyezésénél s a külbefolyások ellen való védekezésnél fogva úgy tudna alföldi klimánk szertelenségeihez alkalmazkodni, mint az ákácz.

A virág jobban mint bármely növényyszerv, levegőt, de főképp *világosságot* követelvé, onnan az az általános törekvés, hogy leginkább az ágak csucsan szeret elhelyezkedni. De e kitettség sok veszélyvel is járhat a gyöngéd szervezetű virágra nézve, mivel kiszolgáltatja a tavaszi idő szélsőségeinek, mely könnyen elpusztíthatja, így éjjel vagy éjszaki fekvésben a hidegnek, vagy nálunk a korai fagyoknak, nyáron meg a tulságosan tűző nap káros perzselő hatásának, ehhez járul még, annak szükségessége is, hogy a virágra következő gyümölcs, illetve mag is megtalálja az éréséhez kedvező feltételeket. Az összeegyeztetés szerepét itt a levelzetnek kell magára vállalni, ennek az oltalomnak foka szerint kell aztán a virágzás módjának is változnia, alkalmazkodnia. Ennek a követelménynek legjobban megfelel a kertészek által ugynevezett *évi hajtáson való virágzás*, mely esettel találkozunk a mi *ákáczunknál* is. A virágzás e módjánál a rügyből fakadó galy leveleinek hónaljából hajtja a virágokat, melyeket a szomszédos levél ernyőként takar. Ez az ernyő azután az éghajlat természete szerint különféleképp alakul. Így pl. *mérsékelt klímában* azok a szomszédos levelek kisebb terjedelműek, kicsinyek vagy egyszerűek, mert a nap heve kisebb lévén, a védelem is csekélyebb; ellenben *forró napon* s az